

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.I.20.348/2018/4.szám

A Szegedi Ítéltábla a dr. Nagy László ügyvéd által képviselt **felperes neve (címe)** szám alatti lakos felperesnek – a dr. Gyenge Zoltán ügyvéd által képviselt **alperes neve (címe)** szám alatti székhelyű II. rendű alperes ellen kártérítés iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2017. november 21. napján kelt I.P.20.595/2017/13. számú ítélete ellen a felperes részéről 14. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T:

Az elsőfokú bíróság ítéletét **részben megváltoztatja** és megállapítja, az alperes azzal a magatartásával, hogy a felperes fogvatartása alatt – a 2012. március 30-31. közti időszak kivételével – az elhelyezésre szolgáló zárkákban nem biztosította a jogszabály által előírt alapterületet, megsértette a felperes emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogát.

A felperes által fizetendő elsőfokú eljárási költség összegét 80.000,- (Nyolcvanezer) Ft-ra leszállítja.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 40.000,- (Negyvenezer) Ft másodfokú eljárási költséget.

A le nem rótt 320.000,- (Háromszázhuszezer) Ft fellebbezési eljárási illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S

A felperes 1996. március 4-től 2004. július 19-ig, majd 2010. február 22-től 2012. március 31-ig tartózkodott az alperesi bv intézetben a megőrzésre történő átszállítás időtartamát kivéve. Ezen időszak alatt – 2012. március 30-31-ét kivéve – a felperes elhelyezésére szolgáló zárkákban a fogvatartottakra jutó alapterület nem érte el a 3 m²/fő mértéket, az illemhelyiség pedig paravánnal, illetve függönnyel volt elválasztva. 2012. március 30-31-én a felperes egy 10 ágyas, 14,92 m² alapterületű zárkában került egyedül elhelyezésre.

Fogvatartásának ideje alatt kártérítési igényét az alperessel szemben nem érvényesítette, panasszal nem élt.

A felperes a 2017. március 30-án előterjesztett majd többször módosított keresetében kérte megállapítani, az alperes azzal a magatartásával, hogy a szabadságvesztés büntetés időtartama alatt túlszűfolt és leválasztott, önálló szellőzésű illemhelyiséggel nem rendelkező zárkákban helyezte el,

megsértette az emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogát, továbbá mindezek miatt 4.000.000,- Ft nemvagyoni kártérítés megfizetésére kérte kötelezni. Keresetét azzal indokolta, hogy szabadságvesztés büntetésének végrehajtása alatt az alperes – jogszabályi kötelezettsége ellenére – az előírt mozgásteret számára nem biztosította, az illemhelyet pedig csak paravánnal, illetve függönnyel választotta le. Kiemelte, a túlszűfolt elhelyezés kegyetlen, embertelen bánásmódnak minősül.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult, melyet elsődlegesen azzal indokolt, hogy a követelés elévült. Másodlagos érvelése szerint a 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 135. § (2) bekezdés csak azt tartalmazza, hogy a zárakban folyóvízzel ellátott mosdót illetve elkülönített, lehetőség szerint önálló szellőzésű WC-t kell létesíteni, vagyis az ezzel összefüggésben kifogásolt körülményekre vonatkozó előírások nem kötelező jellegűek. A zsűfolt elhelyezési körülményeket lényegében nem vitatta, azonban arra hivatkozott, pontosan meg kellett volna jelölnie a felperesnek, hogy az elhelyezés miatt milyen konkrét kára következett be. Utalt arra is, hogy fogvatartása alatt panaszt, kérelmet a sérelmezettekkel kapcsolatban nem terjesztett elő.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Határozatának indokolásában rámutatott, a felperes nem hivatkozott olyan körülményre, ami alapján megállapítható lenne, hogy követelését az alperessel szemben ne tudta volna nyomban a károsodás bekövetkeztekor érvényesíteni, erre figyelemmel igénye a 2012. március 30-át megelőző időszakra elévült. A fennmaradó 2 nap (március 30-31.) tekintetében rámutatott, a felperes ekkor egyedül volt elhelyezve egy mintegy 15 m²-es zárkában, így nem állapítható meg a jogszabály szerint szükséges alapterület hiánya, a további körülmények pedig nem okozhattak számára olyan hátrányt, ami nemvagyoni kártérítéssel kompenzálható.

Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, melyben annak kereset szerinti megváltoztatását kérte. Jogsértő magatartásként a jogszabály által előírt alapterület és az önálló szellőzésű mellékhelyiség biztosításának hiányára hivatkozott. Kiemelte, a régi Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pontja szerinti igény, a jogsértés megtörténtének megállapítása a kártérítési igénytől és annak esetleges elévülésétől független.

A nemvagyoni kártérítés iránti igény elévülése kapcsán kifejtette, a szabadságvesztés teljes időtartamát folyamatos és egységes – büntetés-végrehajtási – jogviszonyként kell megítélni, így pedig az elévülés a károsodás megszűnésekor, azaz a felperes szabadulásakor kezdődött. További álláspontja szerint a „strasbourgi pilot ítélet” kihirdetéséig jogszabályi lehetőség hiányában menthető okból nem tudta igényét érvényesíteni, azaz az elévülés eddig az időpontig nyugodott. Az elévülés nyugvását eredményezte az is, hogy ha a bv intézetben az elhelyezés miatt panasszal él, az számára negatív következményekkel, esetlegesen retorziókkal járt volna.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helyes indokai szerinti helybenhagyását kérte.

A fellebbezés **részben alapos.**

Helyesen vizsgálta az elsőfokú bíróság elsődlegesen az alperes által előterjesztett elévülési kifogás (Ptk. 324. §) kérdését (BH2013.189.), az elévült követelést ugyanis a Ptk. 325. § (1) bekezdése értelmében bírósági úton érvényesíteni nem lehet. A vizsgálathoz azonban szükséges előrebocsátani a következőket:

A felperes személyiségvédelmi igényét arra alapította, hogy az alperesi bv intézetben elhelyezési körülményei miatt sérült az emberi méltósághoz fűződő személyiségi joga.

A Ptk. 75. § (1) bekezdése szerint a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani, e jogok a törvény védelme alatt állnak. Az abszolút szerkezetű jogviszony a konkrét jogsértéssel válik relatívvá a jogosult és jogsértő között. Az emberi méltóság megsértését a Ptk. 76. §-a külön is nevesíti. Főszabály szerint a személyiségi jogok körébe tartozó bármely jog sérelmét eredményező magatartás jogellenes, amit azonban a jogszabály felhatalmazása kizár. A személyhez fűződő jogában sértett személy kérheti a bíróságtól annak a ténynek ítélettel történő megállapítását, hogy őt a másik fél valamely személyhez fűződő jogában megsértette (Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pont), illetve egyéb, a Ptk. 84. § (1) bekezdés b) - d) pontjaiban rögzített objektív szankciók alkalmazását követelheti. Az ilyen igény felróhatóságtól függetlenül, pusztán a jogsértéssel megalapozott, arra önmagában a jogsértő magatartás alapot teremt. A kártérítési jogkövetkezmény (Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pont) alkalmazására azonban az utaló szabály folytán a polgári jogi felelősség szabályai az irányadók, tehát mód van a felelősség alóli mentesülésre eredményes kimentés esetén.

A felperes módosított keresetében egymással valóságos tárgyi keresethalmazatot alkotó kereseti kérelmeket terjesztett elő, egyrészt objektív szankcióként kérte a jogsértés megállapítását, másrészt szubjektív szankcióként nemvagyoni kártérítés megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

Az elévülési kifogásról való döntés során az elsőfokú bíróság a személyiségvédelmi jogviszony abszolút – mindenki számára kötelezettséget teremtő – szerkezetére figyelemmel, miután a jogvita elbírálása az 1959-es Ptk. hatálya alá tartozik, tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a személyiségi jogsértés objektív szankciói iránti igények is elévülnek. Ennek az abszolút érvényű jognak a természetéből következik, hogy a megsértése esetére törvény által biztosított objektív szankciók igénybevétele határidőhöz nem köthető. A személyiségi jogi védelem biztosítása ugyanis időhatár nélküli követelmény, ezért a polgári jog elévülésre vonatkozó szabályai e jogterületen nem érvényesülhetnek. Ahogyan a személyhez fűződő jogsértés miatti objektív szankciók érvényesíthetősége nem függ a jogsértő felróhatóságától, ugyanúgy nem képezheti az igényérvényesítés akadályát az időmúlás sem (hasonlóan: ÍH2010.22., ÍH2013.60., BDT2010.2174., BH2003.18.).

A feltárt tényállás alapján így helye volt a jogsértés ténye megállapításának (Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pontja) az elhelyezést illetően, hiszen az alperes nem vitatottan nem biztosította a 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 137. § (1) bekezdésében rögzített minimális alapterületet a felperes elhelyezése során a 2012. március 30-31-i időszak kivételével.

Az IM rendelet 135. § (2) bekezdése a bv intézetek számára elkülönített, lehetőség szerint önálló szellőzésű WC-k kialakítását írja elő. A rendelkezés a „lehetőség szerint” kifejezést kizárólag az önálló szellőzésű WC kialakítására vonatkozóan használja, az elkülönített mellékhelyiségre nem, tehát ez utóbbi kötelező (hasonlóan: Kúria Pfv.IV.21.344/2015/6., Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.609/2016/4.). Jelen esetben azonban a felperes fellebbezésében kizárólag az önálló szellőzésű mellékhelyiségek biztosítását kifogásolta, amely azonban a fentiekből következően nem jogsértő, így e magatartás tekintetében az ítéltábla a jogsértés megállapítását is mellőzte.

Egyetért ugyanakkor az ítéltábla az elsőfokú bírósággal a nemvagyoni kártérítés iránti igény elévülése kérdésében. Az abszolút szerkezetű védelmet élvező jogok megsértéséből eredő immár relatív, kötelmi jellegű igények, amilyen a perben érvényesített nemvagyoni kártérítés iránti igény is, ugyanis elévülnek (EBH2007.1687.). Az elévülési idő a Ptk. 324. § (1) bekezdése szerint 5 év, ami a követelés esedékessé válásával veszi kezdetét. Kártérítési igény elévülésének kezdete a Ptk. 360. § (1) bekezdés alapján a kár – ezesetben immateriális hátrány – bekövetkeztének időpontja (hasonlóan: BH2000.100.).

Miután a perbeli esetben hosszabb ideig tartó jogsértésről van szó, melyben a hivatkozott hátrányok minden jogsérelemmel érintett nappal újólág bekövetkeztek a kereseti tényállítások szerint, a kártérítés – ezen belül a normatív kárfogalom (Ptk. 355. § (3) bekezdés) egységessége miatt a nemvagyonosi kárigény – alapjaként a döntésnél csak az el nem évült időszak vehető figyelembe. Az igazoltan sérelmes időszak utolsó napja a nem vitatott tényállás szerint 2012. március 29. – figyelemmel arra, hogy március 30-31-én az elhelyezés tekintetében sem állapítható meg jogsértés – ezért a nemvagyonosi kártérítés iránti követelés az igényérvényesítés, azaz a kereseti kérelem előterjesztése időpontjában, 2017. március 30-án már elévült.

Vizsgálni kellett ugyanakkor, hogy alappal hivatkozott-e a felperes fellebbezésében az elévülés nyugvására (Ptk. 326. § (2) bekezdés). A Ptk. nem sorolja fel a jogérvényesítésnek azokat az akadályait, amelyek az elévülés nyugvására vezetnek, hanem általános jelleggel mondja ki, hogy az elévülés nyugvását idézi elő minden olyan esemény, amely miatt a jogosult a követelését menthető okból nem tudja érvényesíteni. A normát a bírói gyakorlat tölti meg tartalommal, ilyen oknak tekinti pl. ha a jogosult a követelésről csak később szerezhetett tudomást.

A perbeli esetben a felperes az elévülés nyugvására okot adó egyik körülményként azt jelölte meg, hogy csak a „strasbourgi pilot ítélet” megszületését követően jutott abba a helyzetbe, hogy igényét eredményesen érvényesítse. A hivatkozott ítélet a Varga és mások kontra Magyarország ügyben, ún. pilot-judgement eljárásban született 2015. március 10-én. Ennek az eljárásnak a folyamatban léte azonban több okból sem vezethet az elévülés nyugvására: egyrészt már 2015-ben is születtek Kúriai döntések, amelyek a hasonló kártérítési kereseteknek helyt adtak (pl. Pfv.IV.21.654/2015/11. számú döntés), másrészt azt a fél szubjektív vélekedése sem alapozza meg a döntés várható kimeneteléről. A konzekvens bírói gyakorlat még akkor sem tekinti menthető oknak minősülő igényérvényesítési akadálnak az Emberi Jogok Európai Bírósága előtti eljárást, ha azt az érintett felperes kezdeményezi. Jelen esetben viszont ez az eljárás más peres felek közt folyt, így emiatt sem jelenthetett objektív perakadályt (hasonlóan: BH2011.334.). Csupán megjegyzi az ítélet tábla, hogy a hivatkozott ügyben született ítélet meghozatalakor a jelen eljárást érintő elévülési időből – annak egy részére nézve – még 1 évnél több volt hátra (Ptk. 326. § (2) bekezdés).

Az elévülés nyugvásával összefüggésben hivatkozott a felperes arra is, hogy ha már a bv intézetben igényt érvényesített volna, él panaszjogával, az számára negatív következményekkel járhatott volna, retorziót vonhatott volna maga után. Ez a feltételezés az elévülés nyugvására nem adhat okot. Ezzel kapcsolatos vélekedését semmiféle tényadat nem támasztja alá, és már az 5 éves elévülési időn belüli időszakban is nagy számban érkeztek kártérítési keresetek a bíróságokhoz, melyek több ízben pozitív elbírálást nyertek. Szabadulását követően ugyanakkor már e szubjektív érzet sem akadályozhatta a felperest az igényérvényesítésben.

A kifejtettekre tekintettel az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta.

Figyelemmel arra, hogy a felperes módosított keresete így a személyiségi jogsértés objektív szankciójának alkalmazása tekintetében részben alaposnak bizonyult, a felperes pervesztességi aránya csökkent, az ítélet tábla az általa fizetendő elsőfokú eljárási költség összegét 80.000,- Ft-ra leszállította, alkalmazva a Pp. 81. § (1) bekezdését.

Ugyanezen jogszabályhely alapján köteles a felperes az alperes másodfokú eljárásban felmerült jogi képviselési költségeit megtéríteni, amelyet az ítélet tábla a pertárgyérték és a kifejtett ügyvédi tevékenység figyelembevételével állapított meg a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, (5) és (6) bekezdése alapján.

A felperes személyes költségmentessége és az alperes illetékmentessége folytán le nem rótt illeték a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a, valamint az Itv. 5. §-a alapján az állam

terhén marad azzal, hogy a fellebbezési érték a követelt nemvagyoni kártérítés összegével (4.000.000,- Ft) azonos (EBH1999.94. számú döntés).

Szeged, 2018. november 9.

Dr. Kiss Gabriella s.k.	Bálint Attila s.k.	Tolna András s.k.
a tanács elnöke	előadó bíró	bíró